

Josip Jurčić

DOKTOR ZOBER

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:

Doktor Zober

Josip Jurčič

Josip Jurčič, 1876

Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:

Bird Publisher

DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš

Telefon: +386 (1) 723 78 28

E-pošta: info@bird-publisher.com

www.bird-publisher.com

Urednik: Damjan Plut

Oblikovanje: Grafiza

PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2(0.034.2)

JURČIČ, Josip

Doktor Zober [Elektronski vir] / Josip Jurčič. - El. knjiga. -

Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-061-5 (pdf)

ISBN 978-961-279-062-2 (mobi)

ISBN 978-961-279-063-9 (ePUB)

257118208

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.

Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.

Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Prvo poglavje	6
Drugo poglavje	10
Tretje poglavje.....	13
Četrto poglavje	15
Peto poglavje.....	17
Šesto poglavje.....	20
Sedmo poglavje	23
Osmo poglavje	25
Deveto poglavje	28
Deseto poglavje	30
Enajsto poglavje.....	33
Dvanajsto poglavje.....	35
Trinajsto poglavje.....	37
Štirinajsto poglavje.....	41
Petnajsto poglavje.....	47
Šestnajsto poglavje	49
Sedemnajsto poglavje	53
Osemnajsto poglavje.....	55
Devetnajsto poglavje.....	58
Dvajseto poglavje	60
Enaindvajseto poglavje.....	70
Dvaindvajseto poglavje	72

Prvo poglavje

»Zdaj pa, kadar hočete, gospod inženir, pak naprežem.« Tako je rekel v dvorišču mestne gostilnice druge vrste kmetski voznik mlademu gospodu, čigar popotne stvari je bil na svoj odprti, jako primitivni voz zadaj natovoril.

Ali mladi gospod inženir ni slišal teh besedi, dasi so bile precej s hribovskim glasom vpite, ker njegovo oko in cela njegova pozornost sta bila uprta v mlado, lepo, plavolaso gospodično, ki je stopala s póstarno suho gospo, katere veliki nos je na prvi pogled v oči bol, baš v starinski koleselj.

Gospodična, ne čez šestnajst let stara blondinka, bila je preprosto opravljena, mode ni bilo na njej nič in, po mnogoštevilnih košarah soditi, ki so tu in tam privezane bile, zadaj za kočijo in spredaj pri »kočijažu«, ako se je smel tako imenovati topasti kmetski fant, ki je mesto »na kozlu« zavzemal in nad dvema poljedelskima vprežnima konjema klel, prišla je bila s svojo staro tovarišico v mesto nakupovat za gospodinjstvo ter se je sedaj domov vozila.

Ko je njen voz skozi vhodna vrata odhajal, snel je prej omenjeni kmetski voznik prašnati svoj klobuk z glave, a videč, da ga gospe ne vidita, zarenči nad voznikom njunim:

»Le počasi vozi, Janez, da te bo moja kobilica mogla dohajati; za vozom rajša teče.«

In ker je hipoma kočija že iz dvora ven, obrne se zopet k mlademu gospodu inženirju – kakor ga je prej klical – in nadaljuje:

»Če precej naprežem, bodeva vozila za tem grajskim vozom in moja kobilica teče po cesti za vozom tako rada, da je ni treba nič tepsti; kar sedem lahko na gajžlo in vajeti lahko privežem zraven sebe; tako ti piha kakti blisk; za vozom, sem dejal.«

»Le brž no,« oglasi se »inženir« in kmet pripreže, sede potem spred, gospod inženir zad in z ropotom drdra okorni voz čez predmestni tlak.

Tu in tam kdo pogleda mladega, ličnega gospoda, na takem prenárodnem vozu, tako da je bilo voženca skoro malo sram; zato je bil klobuk pomaknil čez oči ter si ni upal ni na levo ni na desno pogledati.

Kmalu pak sta bila iz mesta; kajti kmet je brez pardona z bičem konjsko kožo strojil in s svojimi večkrat sešitimi vajeti po kobiličnem hrbtu energično pritrkaval, da bi – kakor je rekel – »prej grajskega Janeza došel«.

Naš inženir, lep mož z mlado, črno brado, na podbradku na levo in desno razčesano, in z mladostnim licem, zove se po svojem imenu Ivan Lisec. Že njegovo sedenje na takem preprostem vozu daje uginiti, da se iz mesta sedaj ne vozi na zabavno šetanje, nego da ga vodi posel na deželo, filistrski posel ali skrb za vsakdanji zaslužek, o katerem pravi narodni gospodar, da je častilen, a lenušina, da je grenek in da je bolje, če je človek bogat in mu ga iskati ni treba.

Lisec pa ni bil bogat. Oče, majhen obrtnik v majhnem slovenskem mestecu, ga je sicer pošteno izšolal, a kmalu je bilo treba mlademu možu gledati na: pomozi si sam. Sedaj živi od tega, kar se je naučil, od zaslužka, ako namreč delo najde. Tega pa ni zmerom obilo.

Dve leti je bil pri nekem državnem zidanju, a po dovršenem delu brez službe več tednov. Kar je imel prihranjenega, je ginilo počasi in ni mogel dolgo čakati, ker za kako bolezen je vendar dobro, če ostaje kaj na strani.

Zato mu je bila prav ljuba ponudba nekega prijatelja, naj gre na stroške občine Volčjak in graščine Pražanek gozde razmerit in razdelit, kakor je zaradi zemljiške odveze med občino in graščino pravno dogovorjeno. Ker je občina precej velika in hoče obenem imeti po hišnih številkah in v razmeri velikosti davkov porazdeljene parcele, da bode »mapa za vekomaj veljala«, imel bode Ivan Lisec precej časa v Volčjaku ostati in meriti.

»Ti prekleti Janez ti, ti ušesa ti! Čakaj, jaz ti ga bom že vedel. Neče majhno počasi voziti, ta lesena cokla grajska!« huduje se Liščev voznik, ki je bil od slavne občine volčjaške poslan v mesto, da zemljemerca pripelje. Res je bil prej omenjeni koleselj že daleč pred njima na cesti, zavit v oblak belega prahu, in »kobilica« je omagovala, obupavši doteči več grajskega Janeza, ali bolje, njegova dva konja. Z glavo skesano v tla cincajoča, začela je le počasi in počasi naprej migati, dokler ji zopet bič ni jel kože strojiti in je nov zalet poskusila.

»Iz katerega gradu je oni voz?« vpraša Lisec.

»Nu, lej ga, prav s Pražanka je, prav tam, kjer boste merili, nedaleč od nas,« odgovori voznik.

»Je li ona mlada gospica iz graščine?«

»Kajpak, to se ve, da je, domača je, hči stare gospé,« odgovori kmet.

»Kako? One stare ženske, ki poleg nje na vozu sedi?« vpraša zemljemerec.

»E te, kaj še, bog obvaruj! Ono je tako neka stara gospa; služi, če tudi gospoda služi; ali jaz ne vem, kako je; v gradu je nu, tako je bolj, bi dejal, kakor kakova gospodinja. Pri gospé je v velikih obrajtih, kar sama gospodari, reva bolna. Menda bo tudi kaj v žlahti, ker ji teta pravijo, pa ne vem, ali je ali ni. – Nu, bistahór, gé-é, kaj klempaš že spet, ti motoroga ti!«

Razume se, da so bili zadnji voznikovi vzkliki adresirani na ubogo njegovo vozno živalco, katera sicer ljubeznivega deminutivnega imenovanja ni zaslužila, ker je bila velika in suha, da bi ji bil lahko rebra štel in bi se bil Ribničan bal poleg nje ogenj kresati.

»Ali je družina naseljena ali že stara in dolgo na gradu?«

»Kakšna družina! Saj ni družine, samo stara gospa pa to dekletce je in ta teta ali kaj je. Same babe. Gospod je umrl. In še kako je umrl, o jemnasta!«

»Kako pa?« vpraša Lisec.

»I nu, enkrat ponoči ga je kočijaž mrtvega domov pripeljal v kočiji – čisto mrtvega – tisti Gromov Peter je bil za kočijaža, ki je mislil rajnico Antolkovko vzeti, pa je precej po smrti graščakovi, ko je mislil pričat iti, z Vélikega zoba padel in se ubil. Koliko je že tega? Čakaj! Pet – ne bo, ampak šest let bo tega; da, zimina je bila tistega leta vsa pozebla, ajde smo bili pa tako pridelali, da je skoraj omlatiti nismo mogli, in jeklena je bila, da se je je naštokan žakelj namlelo.«

»Tedaj oče te mlade deklice je nesrečno ali naglo smrt storil? Kaj se mu je zgodilo? Kaj ga je zadelo?« vpraša Lisec dalje radoveden.

»E, béžite, kaj bi ga zadevalo! On ni bil naše vere, ampak lutrski človek, od tistega Lutra Martina, ki je bil nekdanj vero zmešal. Tudi ta naš graščak je bil te vere; vsaj k maši in k izpovedi ni hodil. Vse ljudi je znal v kozji rog ugnati, samo fajmoštra se je ogibal pa tistega Zobrovega doktorja se je bal. Tega pa, tega.«

Tu se nagne voznik nazaj, dene dlan ob usta, iz katerih je bil pipo vzel, in skrivnostno pravi: »Vsi mislijo, da mu je sam hudič tisto noč v kočijo po dušo prišel, po krivoversko.«

»In vi tudi verjamete to?« vpraša mladi inženir kmeta.

»Lejte, kaj ne bom verjel? Dušo je imel takó ali takó enkrat hudiču podkrižano, če je bil lutrski človek. Potlej pa, kaj ni Gromov Peter pravil Antolkovski, ravno prémer se je bil ubil, da sta v mesto doktorja Zobrovega vozila? Zober je šel zopet po svetu, onadva pa proti domu; kadar je na širokem klancu Gromov Peter s coklo zaviral, zdelo se mu je tako, kakor da bi bila dva v kočiji in ne le gospod. Ko je pa doma gospodu kočijo odprl, bil je sam v njej in še ne živ. Mrtev, v čevljih je umrl. Ni mogoče, da bi bil kdo drug kot hudič v zaprto kočijo zlezel, za boga svetega ne! Kako bi bil pa sicer zginil? Nekateri res pravijo, da mu je doktor Zober, katerega je tačas v mesto vozil, tako zacopral, da je umrl na potu domov. Ali tega pa jaz ne verjamem. Naj govoré jeziki kar hočejo, jaz sem pa že Zobrovega gospoda vozil, tako kakor zdajle vas, in jaz pravim, da je dober človek in nič napačen.«

»Rane ni imel graščak nič?«

»Kaj še! Ni ene praske ne!«

»In zdravniki niso preiskavali ga?«

»Tega ne vem. I, več škricov in gospodov, malih in velikih, je lazilo okoli gradu, menda so bili že zdravniki ali kaj so bili, če niso bili kaj drugega.«

»In kdo je ta doktor Zober?«

»I, kaj bom pravil, kdo? Zobrov je iz Volčjaka; po svetu hodi, tja, od koder sonce izhaja. Takega ni še mati rodila v naši dolini in ga ne bo. Tam ljudi zdravi, doma jih pa neče. Denarja ima, pa so vendar bratu grunt prodali, ki ga je zapil.«

»In kakšna je gospa v gradu?« vpraša Lisec.

Kmet se zopet obrne, dene prst kazalec na sredo svojega širokega čela in, čudno namrdnivši se, začne svedrati in vrtati v čelo.

»Vi hočete reči, da je slabega uma, da ni pri pameti popolnoma?«

»I nu, zmerom ne, ali včasi pač. Vendar ne, da bi nora bila. Ona gospodari, po polju hodi, vse ogleda, dobra ženska je, če ni jezna, ali včasi se ji pa v glavi zmeša, menda zato, ker je njen mož sedaj v peklu ...«

»V peklu ni, ne govorite tega.«

»Nu, lepo bi vas prosil, kje pa more biti, če ni naše vere? V vicah vendar ne, bi dejal.«

»Povejte mi dalje o gospé. Kako se ji meša, kaj počne?«

»I, tako – zamišljena je in grunta kakor tale moja motoroga kobilca, kadar nima kaj jesti – hiii, Luca! Nora ni, ampak taka je, kakor je bil tisti Oplatarjev Korle. Prav taka, kakor je bil Korle. A vi ga niste poznali? I, ta je bil čuden človek. Sam s seboj je govoril pa okoli brundal. Otroci smo se ga bali. Ob postu, ko smo šli za velikonočno izpoved k izpraševanju, glej, kdo je bil tudi prišel? Korle! In ko je kaplan vse izpraševal, pak je še njega vprašal, ko je na vrsti bil. ›Korle,‹ pravi, ›povedaj mi ti, Korle, kateri je najbolj potreben zakrament?‹ – ›Kruh!‹ je rekel Korle. ›Kruh!‹ je odgovoril, ›kruh!‹ In vsi smo se smejali, pa se je še kaplan smejal.«

Kmet je brbljal različne stvari naprej, a Ivan Lisec ga ni več izpraševal niti poslušal. Imel je iz tega dovolj, kar je slišal. »Nenavaden je ta kraj vsekakor, kamor pridem, in tudi nenavadne ljudi ima.«

Tako mlada, tako ljubezniva in nežna stvarca, kakor je bila ta plavolasa gospica, ki se pred njim vozi – in kako nesrečna mora biti. Oče nenaravno ali vsaj naglo smrt storil, mati na umu

bolna, deklica najbrž brez sorodnikov, živeča samotno na kmetih brez omikanih znancev. Ubožica! Smilila se mu je.

On sam je do svojega sedanjega devetindvajsetega leta že mnogo zlega in neprijetnega izkušal, videl razdrabljati se prijateljstva in razvezavati lahke ljubezni, celo bridkost materialnega pomanjkanja je že poskusil – ali zdelo se mu je v tem hipu, da sme vendar še srečnejšega šteti se nego ono dete, ki se je vozilo pred njim po isti cesti.

»Tule je pa treba malo napajati, živina in človek potrebuje kaj v sebe dobiti,« pravi voznik in zavije k veliki obcestni krčmi. Lisec zapazi, da tudi grajski koleselj stoji pred hišo in konji zobljejo. Tedaj mora biti ona lepa sopotnica tudi tukaj. Ali bi se ne dalo začeti kaj znanja? Kako, to bode prilika nanesla. S to mislijo stopi v krčmo na ono stran, kjer je bil, kakor je po kmetih šega, za »boljše ljudi« prostor. Tam res najde gospico, s spremljevalko sedečo, sicer ni bilo nikogar v izbi. Pozdravi, a le čisto majhen znak odzdrava dobi. Molk. Dvakrat čuje kratke vprašaje starkine.

Sedeč na drugem koncu iste prilično dolge mize, ker v vsej tej ekstra sobi je bila samo ena, mogel je deklico bolj natanko pogledati. In rekel si je, da je zares ljubezniv obrazek. Ona se ni zmenila zanj čisto nič, ali to nič ne de. Kako bi tu znanje storil? Tu ni mogel. Kakor da bi se bil bal. Človek je včasih čuden. Pred junakom ga ni strah, kaj se plaši pred žensko, slabo kakor dete? Kmalu je prišel »grajski Janez« na prag naznanit, da je konje že napojil. Z lahkim površnim pozdravom odideta ženski in Ivan si je bil celo v svesti, da se je nerodno obnašal, dasi se je tolažil, da se v tem položaju ni mogel drugače. Sicer pa bog ne daj večje nesreče! Če bode hotel in če bode treba, seznanani se lahko in priličneje na mestu samem.

Pol ure še je moral čakati, preden je voznik bil pri volji misliti o daljšem potu.